

Els Tallers d'Història: generant coneixement

Ponència presentada a Barcelona el 9 de juliol de 2018 a les *Sisenes Jornades Educació i Arxius*, organitzades per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona.

M. Àngels Suquet Fontana

Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

El passat curs 2016-2017 els Tallers d'Història van complir 30 anys d'existència ininterrompuda. Aquest servei pedagògic compta amb la participació fidelitzada dels 8 centres educatius de la ciutat, des d'educació infantil fins a 4t d'ESO. Tradicionalment s'ha treballat en un equip multidisciplinari format per personal tècnic d'arxius, museus, biblioteques i docència. Deixant de banda l'assessorament en els treballs de recerca, realitzat conjuntament amb la Biblioteca Pública Octavi Viader i Margarit, l'activitat dels Tallers arriba cada any a més de 3.000 alumnes de la població escolar guixolenc i, de retruc, a les seves famílies. Una part de les activitats organitzades s'adrecen a sectors més amplis de població, sempre amb la voluntat de recuperar i difondre la història i el patrimoni municipals. Per exemple, els Tallers realitzen activitats formatives per a les llars de persones jubilades i l'Aula Cultural del Centre Cívic de Tueda. D'aquesta manera s'han elaborat tota una sèrie de recursos que parlen de períodes històrics, personatges, edificis, indústries i oficis, entitats, transports i tota mena d'aspectes relacionats amb Sant Feliu de Guíxols. La present intervenció es proposa explicar com aquest servei pedagògic genera i difon coneixement sobre el patrimoni cultural de la Ciutat a partir del patrimoni documental gestionat per l'Arxiu Municipal.

Missió i objectius

En essència, des de l'origen, es tracta d'un servei que ofereix a professorat i alumnat assessorament i eines –activitats i publicacions- perquè puguin treballar el coneixement i la visió crítica de la història a partir de la història local i les seves fonts. L'any 2007 va canviar la direcció i la missió del servei pedagògic es va centrar en la difusió del patrimoni documental i en el foment de la identitat, entesa com a element integrador mai exclouent: *Promoure l'ús del patrimoni documental de la nostra ciutat per fomentar la consciència de pertinença al territori, la cohesió social i la participació ciutadana per mitjà de continguts i activitats que donin a conèixer la ciutat a partir de les seves especificitats.*

Els objectius generals són els següents:

- 1 Fomentar el coneixement i l'estimació pel patrimoni documental municipal.
- 2 Promoure l'ús del patrimoni documental com a eina per a l'aprenentatge en diferents àmbits de coneixement.
- 3 Fomentar la recerca.
- 4 Promoure el coneixement i l'estimació pel patrimoni de Sant Feliu de Guíxols - històric, cultural i natural; tangible i intangible- per mitjà del patrimoni documental municipal.
- 5 Promoure el desenvolupament de les persones i l'educació en valors cívics i l'ètica.
- 6 Fer pedagogia sobre les relacions entre la ciutadania i l'administració, consegüent amb la funció dels arxius en l'administració del dret d'accés a la informació.
- 7 Promoure, a partir del fet local, una visió oberta i crítica de la història: conèixer el passat per entendre millor el present i pensar noves opcions de futur.
- 8 Contribuir a la integració de diferents col·lectius o grups socials.
- 9 Promoure la participació de la ciutadania en la preservació i/o ingrés de documentació per incrementar el patrimoni documental municipal

Els Tallers d'Història van transformar-se amb la voluntat de:

- Aconseguir un seguiment major a tots els centres, facilitant la tasca al professorat per mitjà d'una oferta de recursos ja elaborats.
- Homogeneïtzar els continguts mínims que es donaven a totes les aules per mitjà de la realització de xerrades i tallers en els mateixos centres.
- Integrar el treball transversal i el tractament dels temes per centres d'interès.
- Introduir la plàstica com a mitjà per assolir els continguts i la proximitat o familiaritat als documents.
- Difondre el servei a la ciutat, incidint en nous sectors d'usuaris en general i, específicament, en la gent gran i les noves generacions.
- Utilitzar el servei per a la difusió i promoció de la ciutat.

Metodologia

Cada mes de juny l'Arxiu proposa un tema d'àmbit local per al curs següent. La proposta s'exposa, es valora i es consensua en una reunió on assisteixen representants de cadascun dels centres educatius. Encara que algunes vegades es tracten temes inèdits, s'intenta treballar temes que hagin estat prèviament investigats, per tenir una bona base que faciliti la tasca d'elaboració de materials pedagògics. En cas que es parteixi d'una recerca feta o de bibliografia existent, es mira com es pot actualitzar i completar l'enfocament del tema. S'elabora un text informatiu i s'apleguen tota mena de recursos (fonts primàries i secundàries) que es reuneixen en un dossier que es publica en la col·lecció Quaderns Didàctics El Trinquet. En el text es té una especial cura en fer l'explicació del context espacial i temporal, l'organització social i política de la comunitat, la població i la vida quotidiana.

Fins l'any 2007, els docents treballaven el tema a les aules a partir d'aquest dossier informatiu. Paral·lelament, els tècnics organitzaven un programa d'activitats relacionades amb el tema escollit i que s'adreçaven al públic en general i als alumnes, de manera específica. L'activitat principal solia ser una exposició, que, alhora, servia com a pretext

per localitzar i recuperar elements importants per al patrimoni local, ja fossin documents o objectes. A partir del 2007, s'organitzen activitats formatives (cursos, xerrades, sessions, contes) que es realitzen als centres –una per a cada grup-classe- o a l'Arxiu per explicar directament als alumnes els continguts del tema proposat.

Les propostes parteixen del patrimoni documental i l'oferta es basa en una xerrada adaptada als nivells educatius (Infantil-1r de Primària, de 2n a 5è de Primària, 6à i cicle inicial d'ESO, 2n cicle d'ESO) i en tallers d'expressió plàstica i literària. Ens vam proposar abandonar una visió reduccionista de l'ús de la documentació centrat principalment en la informació i la recerca per donar pas al gaudi i a la creació a partir dels documents. Per tant, ens va semblar molt interessant i fructífer prendre la documentació com a base per la creació visual i literària. I ho vam incorporar en el treball dels Tallers d'Història, com un recurs molt important per crear vincles de proximitat i emotivitat amb els documents, alhora que es facilitava l'assimilació dels continguts treballats. Les xerrades i els tallers s'acompanyen d'un powerpoint de suport, el contingut del qual s'elabora per nivells a partir del corresponent Quadern Didàctic El Trinquet. Des d'aleshores, cada curs, realitzem al voltant d'un centenar de xerrades i tallers. En general, tant en el dossier com a les xerrades, es procura trobar claus de comunicació que permetin la connexió emocional de l'alumnat amb els temes exposats.

La Fundació Guíxols Surís realitza un interessant treball a partir dels temes i material elaborats als Tallers d'Història. En aquest cas es tracta d'una aplicació poc habitual en serveis pedagògics d'arxius, ja que no s'adreça a escolars sinó a tercera edat, concretament a teràpia de reminiscència. El fet que persones d'altres generacions realitzin activitats en els centres ja suposa per si mateix un important reconeixement social, a més perquè es tracten temes que ells coneixen i han viscut i poden fer les "seves aportacions" a aquesta informació, per exemple el treball a les fàbriques de suro. A més, a nivell cognitiu, els recursos pedagògics permeten el treball de la memòria remota, és a dir, el record de les etapes de la vida i l'experiència viscuda. S'estimula l'orientació personal i

el reconeixement d'un mateix i aspectes com el llenguatge, la comunicació i la capacitat d'atenció. A nivell de relació, l'intercanvi d'experiències en un grup afavoreix el desenvolupament de les habilitats socials i la integració dels nous. Els temes tractats serveixen com a pont per vincular les experiències "d'aquí" amb les de fora. Tots aquests treballs tenen com a base el component emocional, que és el connector que els fa possibles. L'estimulació de la memòria es relaciona amb les sensacions positives, tot generant autoestima i benestar en les persones. En aquest sentit la música i les imatges (fotografies o audiovisuals) són recursos decisius.

A part, la Biblioteca pública convoca cada any la Mostra Artística de Sant Jordi a partir del tema treballat als Tallers d'Història. Entre els treballs realitzats a les aules per l'alumnat, les mateixes escoles escullen els guanyadors de la Mostra, que són premiats amb lots de llibres i surten publicats en un llibret editat especialment amb aquesta finalitat cada any.

A més, l'Arxiu organitza una mostra dels treballs realitzats per l'alumnat en un lloc de fàcil accés (actualment es fa en una sala del Museu d'Història) i la inauguració es fa coincidir amb el lliurament dels premis de la Mostra Artística de Sant Jordi. L'objectiu és donar una mostra més àmplia dels treballs realitzats a les escoles i ampliar el reconeixement a tot l'alumnat a banda dels escollits per a la Mostra Artística de Sant Jordi. Així també s'aconsegueix difondre entre les famílies el treball realitzat als Tallers d'Història.

Noves estratègies

El curs 2017-2018 es van celebrar els 125 anys de la creació de la línia del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona, esdeveniment que s'aprofità per encetar noves línies d'acció en els Tallers d'Història.

- 1 Creació de recursos i continguts.
  - Elaboració de la proposta didàctica (Col·lecció de Quaderns Didàctics El Trinquet), amb exercicis elaborats a partir de documents i textos, adequada als currículums de les diferents etapes i cicles de l'Ensenyament. (http://arxiunicipal.guixols.cat/attachments/arxiu_guixols_trinquet_sobre_rodes.pdf). L'objectiu és contribuir a desenvolupar l'educació competencial, a banda de continguts i valors.
  - Creació d'un apartat del lloc web de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols on hi hagi disponibles tots els materials elaborats pels Tallers d'Història des de la seva creació. (<http://arxiunicipal.guixols.cat/tallers-d-historia.html>)
  - Creació d'un apartat amb les publicacions de la col·lecció Quaderns Didàctics El Trinquet (<http://arxiunicipal.guixols.cat/publicacions/quaderns-didactics-el-trinquet.html>).

- 2 Establiment de noves col·laboracions
  - Museu d'Història: Col·laboració en la organització d'exposicions de manera coordinada amb els continguts dels Tallers d'Història i amb l'exposició de plàstica, de manera que el treball realitzat no sigui conegut només per les famílies, sinó també per totes les persones que visiten les exposicions.
  - Museu d'Història: col·laboració en la creació de recursos interactius en xarxa, relacionats amb els temes treballats en els Tallers d'Història.
  - Escola d'Adults: realitzar les activitats formatives (xerrades i tallers) durant el curs.
  - Escola Municipal de Música: elaborar material didàctic musical i coordinar la preparació d'una cantata sobre el tema treballat en els tallers.
  - Servei Municipal d'Acollida. Incloure aquest servei en totes les actuacions de difusió i trameses d'informació. Organitzar activitats específiques si s'escau.

- El Punt d'Informació Juvenil. Incloure aquest servei en totes les actuacions de difusió i trameses d'informació. Organitzar activitats específiques si s'escau.
- Les entitats del Registre Municipal d'Entitats, oferint regularment les activitats organitzades pel servei pedagògic i establint contacte amb les que puguin tenir un interès directe en el tema treballat. Organitzar activitats específiques si s'escau.

3 Accions de difusió

- Fer presents els Tallers d'Història en els grans esdeveniments de ciutat per tal de dotar-los de contingut local i vincular-los a la ciutadania: presentació del conte en la Fira del Conte (segon cap de setmana de juny).
- Coordinar l'edició de la revista cultural *L'Arjau*, que es fa des del mateix arxiu, amb els continguts dels Tallers d'Història.
- Penjar notícies al bloc de l'Arxiu Municipal i compartir-les a les xarxes socials.

L'equip humà

En el naixement i en l'evolució d'aquest servei que actualment té una llarga i sòlida trajectòria ha estat molt important l'equip humà. Crec que, des d'un inici, hi ha hagut un important component de compromís i militància per part de l'Arxiu amb la tasca realitzada als serveis pedagògics i, d'alguna manera, s'ha encomanat als col·laboradors, amb els quals s'ha generat una gran complicitat i implicació. Aquests lligams emocionals, encara que invisibles, es fan presents en les activitats i en els materials molt més enllà dels mers continguts que, altrament, ben segur que serien diferents. M'agradaria fer un càlid reconeixement a Àngel Jiménez, creador i director del servei durant vint anys. Agrair la fidelitat i la il·lusió de les comunitats educatives de les escoles l'Ardenya, Baldiri Reixach, Cor de Maria – Sant Josep, l'Estació, Gaziol; i dels instituts Sant Elm i Sant Feliu de Guíxols. I, de manera molt especial, agrair la immensa tasca de l'equip que

fa possibles els Tallers d'Història: Maria Calzada, Anna Martínez, Rosa M. Rourich i Núria Pujol (Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols); Trinidad Palacín, Eva Torné i Josep M. Vicens (Guíxols Gent Gran); David Hernández (Biblioteca Pública Octavi Viader Margarit); Sílvia Alemany, Judith Albertí, Xavier Roca i Daniel Serrat (Museu d'Història); Lluís González (Escola de Música de Sant Feliu de Guíxols – Castell Platja d'Aro) i M. Àngels Río (Escola d'Adults CFA Sant Feliu de Guíxols).